

Had Genese

Klíč k černé magii

GUAITA

⌘

HAD GENESE
kniha II:
KLÍČ K ČERNÉ MAGII

Had Genese

KNIHA II

Klíč k černé magii

Stanislas de Guaita

VOLVOX GLOBATOR

Stanislas de Guaita

Le serpent de la Genese: La clef de la magie noire

přeložil Bohumil Janoušek

ISBN 80-85769-84-0

ISBN 978-80-7511-244-6 (pdf)

KLÍČ K ČERNÉ MAGII

„Meditatus sum graviter die ac nocte super
hisce, quæ videram, legeram, audieram,
didiceram...“

„Audivi omnes, spernebam nullum...
Non enim scientia mali, sed usus damnat...“

H. KHVNRATH: Amphitheatrum sapientiæ æternæ, pag. 146–147

Předmluva

Účelem naší druhé *sedmičky* je objasnit a vědecky interpretovat souhrn fakt a legend, uvedených v pojednání o *sedmičce* první.

Klíč k černé magii má dychtivým čtenářům otevřít poslední svatyni onoho chrámu Satanova, jehož nádvořím, zataraseným haraburdím bezjmenných fetišů a promíšeným podivnými modlami, již prošli v naší společnosti.

„*Aes nummos, lapides, cadaver, simulacra, nihilque...*“¹

V jasném světle spatří opět ono pandemonium, které nedávno prohledávali potmě nebo vyzbrojeni jenom matným světlem svítilny, až do jeho podzemních chodeb, navštěvovaných halucinujícími temnotami.

Vidět je dobré: poznat je ještě lepší. Odstup fantasmagorie *sabatu* a postup místo tomu, jenž chce poznat ďábla takového, jaký je!

Hodina satanského zjevení udeřila. Svátostnice se otvírá a modla, skvíc se kosmickým a všude skrytým ohněm, který je její vlastní podstatou a životem, odhaluje poslední tajemství svého vražedného bezvědomí.

Tento svazek vysvětluje a opravuje svazek předchozí: napravuje obrazy převrácené nebo padělané uměním mistra kouzel: na dřívější místo staví zvrácené obzory, poctivým světlem nahrazuje podvodný svit pekelných pochodní, jenž tak ochotně porušuje tvary a hraje lživými barvami. Tento svazek zkrátka obnovuje normální perspektivy místo perspektivy *sabatu* (zcela umělé a podporující kouzla), jež děsila očarované oči na kozlově úrovni.

Vysvětlující paralelismus sedmi kapitol prvního a druhého svazku se nám zdál být otrockou metodou, jíž, jak se domníváme, není nutno se přidržet. To by znamenalo zřít se zvláště vydatného systému tarotových souvztažností. Běží ne tak – jak za to máme – o opětne

¹ *Tryphon*, mnich a básník XII. století, citovaný Viktorem Hugem (*Bídníci II*).

opakování fakt, zmíněných v knize předchozí za účelem rozboru jejich mechanismu, jako spíše o stanovení všeobecné teorie okultních sil, rozhodně syntetické, jejíž znalost by našim čtenářům umožnila, aby sami od sebe poznávali – i když bude třeba soudit a priori – způsob i příčinu nejen těch fakt, která jsme vybrali za příklad, nýbrž bez rozdílu všech podobných, která se každodenně naskýtají badatelovu důvtipu. Pokusíme se alespoň v některých případech, oznámených v I. svazku, o přizpůsobení zásad faktů, což by bylo zbytečné dělat u všech. Dokonce se nebudeme rozpakovat – aby se přerušila jednotvárnost abstraktních badání – abychom podepřeli své teorie novou kritikou pomocí nových, tu a tam uvedených příkladů.

Čarodějství neboli *černá magie*, kterou ostatně definujeme jako „užití okultních sil přírody ke zlému“, se liší od vysoké a *božské magie* třemi hlavními body: Předně odlišným záměrem, pak stupněm znalosti nebo neznalosti užívaných prostředků a konečně odlišnými výsledky.

Avšak poznamenali jsme v jedné knize, a nemůžeme se již k tomu vracet, že mág i čaroděj užívají ke zcela různým účelům, ke zcela různým činům jednoho a téhož činitele, oběma společného: *astrál*.

To znamená, že naše druhá *sedmička (Klíč k černé magii)* se omezí téměř jen na studium astrální úrovně,¹ nadsmyslného bojiště, kde na sebe za rachotu hromu narážejí ohnivý meč *Michaela-archanděla* a blesky metaající vidlice *Satana-Panthea*. Hrozný souboj! Z jedné strany osudný zápasník *Hylé*, slepý instinkt, hromadná obluda reakcionovaná šířavými individuálními vášněmi, z druhé strany svatý bojovník *Arké*, jasná inteligence, vědomě sjednocená na úrovni prozřetelnosti: to je legendární anděl a démon, potýkající se rovnými zbraněmi v kraji kosmického ohně!

Hle, astrál – ohnivá vidlice v drápech Satana, plamenný meč v rukou Cherubových. Mohli bychom připojit v duchu učené gnostické školy: Hle, vsetvarý astrál a proměnitelný působce: chvíli sám Satan, když podléhá hromadným silám zla, pak opět světlo slávy vyvolených a mystické tělo Ducha svatého, je-li uváděn do pohybu prozřetelnostními silami.

Svědomité studium astrálna shrnuje oba tyto paradoxní jevy, z čehož plyne, že *Klíč k černé magii* nezjednáva pouze přístup k budově zavržených věd, nýbrž může také otevřít chrám, ne-li svatyni vysoké a božské magie.

Proč chrám, a nikoli svatyni? Nehledě totiž k astrální úrovni, o níž víme, že je v podstatě společná oběma nepřátelským vojskům, nebeskému i pekelnému, mág je činný i na jiných úrovních, zcela neznámých

¹ Zejména v jejich vztazích k fyzické úrovni.

zastáncům kouzel. Podobné výšiny jsou dostupné jedině vzletu orla nebo mystické holubice, kdežto nečisté houfy sov a supů arkána nikdy nepotřísní neposkrvrněný éter.¹

Nediv se, milý čtenáři, setkáš-li se na každé stránce tohoto svazku s teoriemi, které stejně zajímají hierofanty světla i hierofanty noci. Především se varuj domněnky, že v tomto II. svazku jsou zhuštěny všechny věčné principy kabaly a svaté magie. Obsahuje pouze v nepřímém způsobu jejich méně vznešené nauky a my tentokrát asi sotva překročíme pozemské pásmo, které v třetí *sedmičce* směle přejdeme, abychom osvětlili, seč naše síly stačí, strašlivý *problém zla*. I tehdy bude vše daleko toho, aby bylo vyloženo. Jiné dílo, pozdější, zlíbí-li se Bohu, bude čelit posledním odhalením tradiční vědy mágů: alespoň to, co z nich lze prozradit našim skrovným prostřednictvím, se v pravý čas objeví na svém místě. Buď ostatně přesvědčen, že poslední slovo těchto arkán nikdy nevyřkne ani my, ani nikdo jiný.

Chceš se dozvědět hluboký smysl toho? Ten je: I když předpokládáme, že by úplně zasvěcený adept svolil k tomu (a to je nemožné), aby nebeská *Isis* byla zbavena svého posledního závoje, ruka znesvěcovatele, která náhle ochroměla, by nebyla schopna svatokrádeže. Výrazy by vypověděly službu jeho myšlenkám, ba i v domněnce, kde by je pokládal za vhodné, by je vyjádřil řečí tobě neznámou. Nechme metafor. Slyš, co předpovídá jeden z esoterních mistrů takovému adeptu:

„Čím výše se povznese v nadmyslné sféře, čím více se přiblíží nevyzpytatelné *bytosti*, o níž rozjímat, má být jeho štěstím, tím méně bude moci sdělit bližním svoje poznatky, neboť pravda, která se mu dostává v nadmyslných a stále více zobecněných tvarech, nebude nijak moci být vtěsnána do rozumových, smyslům přístupných tvarů, které jí bude chtít dát. Zde právě pobloudili mnozí mystičtí rozjímači. Jelikož dostatečně neprozkoumali trojí modifikaci své bytosti a protože neznali vnitřní složení lidské čtverky, nebylo jim známo, jakým způsobem se děje přeměna ideí, jak v řadě vzestupné, tak v řadě sestupné, takže směřující ustavičně chápavost a inteligenci a nečiníce rozdíl mezi plody své vůle dle toho, zda působila na to nebo ono z těch modifikací, do-

¹ Tím míníme obyčejného čaroděje a síly jím užívané. První díl *Hada Genese* dostatečně osvětlil, na jak nízké úrovni zhovadilosti a mravního otroctví stojí řemeslníci černokněžnictví (goëtie). Nicméně nesmíme zapomenout, že Satan se podle potřeby proměňuje, chce-li znepokojovat i samu úroveň intelektulání. Leč na této úrovni má jméno *Blud* (dí I.) a v této podobě nemá co činit s čarodějstvím ve vlastním smyslu. Jestliže jsme tedy mluvili (dí I., kap. 7.) o černých magicích myšlenkového umění, byl to širší esoterní pojem a čtenáři již zasvěcení se nemohli mýlit o duchu, který nám téměř diktoval tento aforismus. „Není odvětví lidské činnosti, kterého by Satan nebyl s to se zmocnit a prosáknout jej, jako není odvětví lidské činnosti, jež by božská inspirace nemohla posílit a zušlechtit.“ (Díl I.)

kazovali často opak toho, co chtěli dokázat, a z jasnovidců, jimiž snad byli, se stali vizionáři.“¹

Tyto řádky *Fabre d'Olivet*a se budou zdát nezvratné každému, kdo zná teorii trojjediného člověka. Jako příklad k doložení výše vypsaného projevu uvádí tento theosof nejznamenitější poblouznění nejgeniálnějšího jasnovidce moderní doby, onoho závratného *Jakuba Boehma*, jež *Saint-Martin*, jeden z prvních učitelů *Fabre d'Olivet*a, neváhá prohlásit za veliké světlo, které se objevilo na zemi po *Tom*, který je světlem samým.² Tento nevzdělaný umělec, jehož odvážný pohled (praví *Fabre d'Olivet*) pronikl až do božské svatyně, totiž skutečně necouvl před žádným tajemstvím.³ Nejsa spokojen tím, že se pohroužil do propasti *Vodh*, aniž by zahynul a spatřil blesky, šlehající z *Jahovy* tváře, aniž by zemřel tento veliký myslitel, opojený principem ohně, pokoušel *Hospodina!* *Jakub Boehme* chtěl povědět vše, zjevit vše nepokrytě, vše až k předvěčným kořenům přírody a samého *Boha*... Tehdy bylo jeho pero raněno malomocností a jeho jazyk žvatlavostí.

Nemůže zapřít, že *Boehme* nezapltil svoji odvážlivost příliš draze. Zdá se nám tak alespoň, přirovnáme-li tohoto jasnovidce s tolika ubohými vizionáři, kteří byli stíženi slepotou, šílenstvím, nebo smrtí za to, že sestoupili do propasti, zcela zavržitelné v porovnání s božskou hlubinou: za to, že zničili svoje zřítelnice v oslnivé záři *pekla*, a konečně – je-li třeba povědět vše – za to, že vyčerpali svoji substanci, evokující bytost, která se neprojevuje dříve, dokud ji člověk nestvoří ze své touhy, dokud ji neuhněte ze svého těla a ze své krve a dokud ji neoživí a nenapojí svým životem: neboť *Satan* neexistuje v tom smyslu, jak si jej představují přísně pravověrní agnostikové, nenapravitelně zaujatí pro oficiální manicheismus.

Toto umění právě tak sebevražedné jako vraždící – autovampyrismus (samoupírství) evokující *nicotu*, tvořící dábla, je obsaženo v tajemstvích, jež se tato kniha pokusí rozřešit.

II.

Avšak dříve, než objasníme obvyklá díla černého mága, naznačivše, jakými prostředky, jakými zbraněmi a jakou taktikou dovede jeho neústupná vůle dobývat vítězství a nespravedlnosti, je třeba vyklidit pole zpozdilých domněnek a lidových předsudků, aby se nezavdala příčina k nedorozumění.

¹ *Zlaté verše Pythagorovy*, str. 359–360.

² Listy psané *Kirchbergrovi* z *Liebistorfu*, str. 9 knihy *Correspondence inédite de Saint-Martin*, vydané *Schauerem* a *Chuquetem* (Paříž, 1862).

³ *Zlaté verše*, str. 360

Přesné rozlišení na to může vystačit, avšak toto rozlišení se přímo vnucuje, a mágům se dávalo za zlé, že se domnívali, že mohou obejít tuto překážku, pokládajíce za méně zahambující temnošedě vyšívát svou theosofickou kanavu, aniž by především rozmotali tak křiklavé přadeno. Jiní pokládali za pohodlnější rozetnout tento gordický uzel libovolným přisvědčením nebo popřením: avšak podle toho, zda rozhodli v tom nebo onom smyslu, zbytečně pobouřili svědomí prostých, anebo pronesli podle vůle učenců nějaké bezvýznamné tvrzení.

Tento záhadný otazník, který se zvedá na prahu přírodních věd, i samotné matematiky, rovněž jako na prahu filosofie a historie, je zde zřetelně napsán: *Existuje nadpřirozeno?*

S výhradou přesného určení, které bude následovat, zní naše odpověď kategoricky:

NADPŘIROZENO NEEXISTUJE.

Mohou-li nám být namítnuta takřka nepopíratelná a dokonce i experimentálně potvrzená fakta, s nimiž běžná mluva spojuje epitheton „nadpřirozené“, nemůže to vzbudit nejmenší pochybnosti.

Hlavní věc je, abychom se dohodli na slovech. A toto slovo zde vede ke zmatkům a, co je ještě horší, přispívá k diskreditování theologických věd, favorizující pod jejich ochranou jedno z těch mínění, která se nejvíce přičí pravdě a urážejí i sám zdravý rozum a která se rozšířila po světě k veliké radosti fanatiků a hlupáků, totiž víra v božskou libovůli, jež řídí vesmír, nedbajíc přírodních zákonů a často jim i odporující.

Jestliže nějaké slovo připouští nebo se zdá připouštět několikerý význam, nesluší se, abychom dali přednost tomu, který se dovolává kmenového slovozpytu bez újmy přenesených významů, které jsou z nich odvozeny na způsob nikoli již zákonné spojitosti, nýbrž spojitosti rozumové, upravené dle nezměnitelných zákonů analogie? (Analogie, tvůrčí princip každého přirovnání, jakož i každé syntézy, tvoří skutečně spojitě řady odvozených významů, které jsou ke smyslům čistě kmenovým v témž poměru, jako adoptování synové k dětem v manželství zrozeným.)

Vraťme se ke slovu „nadpřirozené“, které se obecně pojímá ve vlastním a nikoli přeneseném smyslu. Rozeberme je: z čeho je odvozeno? Nesporně ze slova příroda.¹

¹ Kořen slova *natura* (příroda) je *natus* (zrozený), takže kdybychom chtěli užit závěr, který se zdá trochu paradoxní, mohli bychom již pozlobit přívržence nadpřirozeného, odvodíce etymologicky toto: Křesťanské náboženství samo je přirozené, poněvadž Kristus je inkarnací božského Syna, zrozeného z Otce od věčnosti: „*Et ex patre natum, ante omnia saecula... Deum de Deo.*“ – Je to tedy Bůh přirozený? – Ale my nehodláme dále pokračovat v tomto mudrování. Jedině Bůh je nadpřirozený, poněvadž on neexistuje, on je.

Co je tedy příroda? Přesný výklad nelze podat tak snadno, jak bychom se v prvním okamžiku domnívali.

Silně pochybujeme, že ve slovníku myslitelů je slovo, kterého bylo hůře zneužíváno. Kdykoli nějaký pisálek bloudící v labyrintu bytosloví – společný osud všech, kteří chtějí bez obalu pojednávat o principu bytosti nebo o jejich původu nebo podstatě – se ocitá v úzkých, dovolává se nevyhnutelně slova „příroda“, aby zakryl zmatek ve svých myšlenkách a pod zdánlivou hloubkou zastřel nejasnost nebo nedostatečnost své myšlenky. Příroda! Ta odpovídá všemu: díky tomuto substantivu se žádný nedostane do úzkých. Proto také ztratilo všecken kategorický význam, určitý ráz a přesný smysl, tak jako peníz, který byl dlouho v oběhu: obraz na něm není již znatelný, zbývá sotva obrys neurčitého profilu.

Díky filosofickým frázistům je slovo příroda výraz, který značí vše a nic. Podle onoho stínu významu, který jí zbyl, bychom mohli říci, že příroda je to, co *existuje*, jako zase Bůh je ten, *kteřý je*.

Připustíme-li tedy tuto vulgární definici, můžeme již říci, že je právě tak absurdní tvrdit existenci nějaké věci nebo nějakého zjevu *vně přírody*, jako by bylo chimérické představovat si nějakou bytost nebo mocnost *vně Boha*. Jestliže přirozené znamená tolik jako to, co existuje, pak nadpřirozené znamená tolik jako to, co je mimo existenci, což zase znamená, co neexistuje. Tomu lze nesnadno uniknout. Slovo „nadpřirozené“, užitě o přírodních zjevech, se nám zdá právě tak komické, jako by bylo slovo „nadbožské“, užitě o bytostech duchovních.

Chceme-li slovu příroda dát jeho pravý smysl a obnovit celý jeho dosah, je zajisté třeba, abychom počali odhalovat některá nejvyšší tajemství vědy. O to se právě pokusíme ve III. svazku (*Problém zla*), až budeme zkoumat přírodu v jejím principu, v její bytnosti, v její substanci a v jejích účincích: jak si ji třeba představovat v její neporušenosti, před pádem Adama, a konečně, co se z ní stalo ve všeobecné materializaci způsobené touto katastrofou a rozmnožením nebeského Adama v prostoru a čase. Všecky tyto otázky jsou spolu velmi úzce spojeny a náležejí, jak se zdá, do látky naší třetí *sedmičky*.

Program druhé *sedmičky* (*Klíče k černé magii*) skutečně nevyžaduje žádný takový rozbor. Tajemství קַדְמוֹן (*kadom*) – čili prvotních principů – a tajemství עוֹלָם (*'olam*) – čili konečných osudů – se dotýkají naší přítomné téze dost nepřímě. Uvažujeme o pozemském člověku na tom vývojovém stupni, kam jej zanesla vlna života na naší planetě, a zkoumáme, jak dalece může jeho zloba svést ke spoluvině živelnou přírodu, jejímž osudným zákonům je lhostejné, slouží-li zvrácenosti či pomáhají-li dobré vůli bytostí, které jsou s to upotřebit tyto zákony

za účelem ukojení svého egoismu, nebo za účelem vykonání obecného dobra.

Avšak naše třetí *sedmička (Problém zla)* připouští zcela jiný rámeček. Vizte, jak se rozšiřuje obor, který má obsáhnout: Na jedné straně, na východě, dosahuje mystický obzor až ke zplození věčné *přírody*,¹ k vyhlášení základního nařízení před pádem Adama, na druhé straně, na západě, se táhne až ke konci světa a k opětovnému scelení kmenných součástek v *jednotu*, až ke zbožnění Adama v lůně věčného *slova*.

Ať už vysvětlení těchto arkán, jež ostatně nesouvisejí s předmětem tohoto svazku, vyžaduje jakékoli rozbory, přece bude nutné, abychom se jich několika slovy dotkli již nyní; neboť bychom nemohli odpovědět, byť i stručně, na otázku: Co je vlastně *příroda*? – aniž bychom naznačili několika pevnými a stručnými rysy historii pádu, vyjádřenou, nikoli již slovy kosmogonické bajky, nýbrž v duchu esoterní a tradiční syntézy.

I mimo otázku přirozeného a nadpřirozeného, kterou naše odmlčení v této látce nechalo nerozřešenou, poskytuje toto násilné zasáhnutí do programu knihy III. ještě tu výhodu, že objasňuje původ astrálna, který by jinak zůstal zcela temný. Zároveň nám toto odbočení, které ihned budeme číst, umožní osvětlit základní rozdíl mezi východními a západními theosofickými školami, jehož meze, jak se zdá, je tím spíše nutno určit, čím méně byl až do dneška pocítován. Zdalipak na něj někdo upozornil před námi? V každém případě doufejme, že veřejnost dovede ocenit důležitost přesného rozlišení, které se nám zde zdá být nezbytné.

Zkoumáme-li totiž různé zdroje okultního učení, ocitáme se před dvěma zcela různými proudy, před tradicemi sobě takřka odporujícími.²

První proud (totiž proud mojžíšského esoterismu, jež vykládá Fabre d'Olivet, a vůbec proud tajné nauky západní, ať se přidržíme ryzí kabalistické tradice, nebo sledujeme tradici mystiků od Alexandrie až po naši dobu, projdouce gnosi, templáře, rosekruciány, Paracelsa, Fludda, Crollia a školu jasnovidců: Boehma, Gichtela, Leadeové, Martinesa, Dutoit-Mambriniho, Saint-Martina, Molitora atd.) – první proud nás přivádí přímo k pojetí absolutna věčného života a přírody jako jsoucnosti, kdežto smyslům přístupná a nejistá příroda a materiální a konkrétní vesmír by byly pouze jejím produktem na způsob nahodilé úchyvky, tj. nahodilou nehodou.

¹ Boehme.

² Odporující co do východiska jejich kosmogonie, nikoli však co do jejich učení o velkých zákonech nynější přírody. V tomto ohledu jsou obě školy velmi často v úplné shodě.

Věčná *příroda*, uvažována před pádem, plodná choť Boha (kterého projevuje, rodící svůj *logos*), by tvořila onu sféru *božské jednoty* (pleroma Valentinovo), v níž se harmonicky pohybují všechny bytosti uvnitř emanované, jejichž souborem je *Adam Kadmon*,¹ jinak *slovo*. Slovo zplouzené z nerozlučného spojení pouhého *ducha* a živoucí univerzální *duše*, anebo, chcete-li, raději *mužského Boha* a *ženské přírody*; *Slovo*, ideální *Adam-Elohim*,² na rozdíl od jednoho z jeho údů, které by bylo možno pojmenovat *Adam-Eloah*.³

V tom můžeme spatřovat původce a zároveň oběť oné nehody, o níž ihned promluvíme.

Jak došlo k této nehodě? Nerozumností Adama, uvažovaného (v nejnižším smyslu) jakožto Eloah stejné podstaty se *slovem*, jehož živým orgánem jaksi byl při svém počátku. Místo aby žil šťasten v mateřské substanci božské *přírody* a v jednotě se *slovem* – Adam, ponoukán *nachašem* **נַחַשׁ** (egoismem), chce poznat a pochopit přírodu v ní samé (v její základní podstatě předcházející božskému tvůrčímu polibku *bytosti*, v tom, co Boehme nazývá jejím temným kořenem, zkrátka v její děloze před oplozením). Zmocnit se této okultní podstaty, jež předchází zářnému zpodstatnění této osy možného života, který by chtěl být, avšak který není, to bylo šílenou touhou Adama. Eloaha. Nesmyslně se vrhá do propasti, hledá zde světlo, svobodný a všemocný život, avšak nalézá tu pouze temnotu,⁴ vzbuzující úzkost, dychtící a stále zkla-

¹ אָדָם קַדְמוֹן

² אֱלֹהִים אָדָם Avšak pravé jméno věčného *slova* je Jahve Elohim: יְהוָה אֱלֹהִים (Viz poznámku, kterou jsme uveřejnili v díle *Na prahu tajemství*.)

Tato nevysvětlitelná totožnost *člověka*, uvažovaného ve své univerzální podstatě, s Bohem, pokud je projevován svým *slovem* – tvoří veliké kabalistické arkánum:

a) „Co je Adam ve své univerzální podstatě, nemůže být vyjádřeno bez předchozího poučení vzhledem k tomu, že evropská civilizace, která zdaleka není tak pokročilá, jako byla civilizace asijská a africká před Mojžíšem, nedospěla dosud k těmto univerzálním myšlenkám a chybějí jí tudíž slova k jejich vyjádření.“

b) „Co je Adam ve své partikulární podstatě, lze vyjádřit, ačkoli tato idea, rozdělená v myšlence Mojžíšově, se nám ještě jeví v univerzální formě. Adam je to, co jsem nazval královstvím lidským a co se nepřipadně nazývá lidským pokolením; je to člověk ve významu abstraktním, tj. všeobecný souhrn všech lidí, kteří tvoří, tvořili a budou tvořit lidstvo; kteří se těší, těšili a budou těšit lidskému životu; a tento souhrn, taktó uvažovaný jako jediná bytost, žije vlastním univerzálním životem, který se dělí a obrazí v jedincích obojího pohlaví. Uvažován v tomto směru, je Adam mužem i ženou.“ (Caïn, str. 29–30)

V tomto velmi pozoruhodném citátu Fabre d'Olivet a se mluví nejprve o *slovu* či *Jahve-Elohimech* neboli Adamu-Kadmonovi a pak o *tělu slova* či Adamu-Evě neboli Adamu-Eloahovi.

³ אָדָם אֱלֹהִים שִׁפְיָא בְּרַחְמָא

⁴ חֹשֶׁךְ **חֹשֶׁךְ** *chošek* Mojžíšův, zahalující **תְּהוֹמָה** *tehom*; a ve shodě s helénským esoterismem:

mané, neplodná muka, slepé úsilí... Propadá se v nicotu, dychtící po bytí, která vysává jeho život a jejíž larvou, neustále šířanou, se brzo stane.¹

Avšak *prozřetelnost*, vyšší inteligence přírody, předvíдалa tuto hroznou možnost; i vysílá tvůrčí paprsek do *propasti*. To je Paracelsovo a Boehmovo *Fiat*² – a lék připravovaný silou celé věčnosti přejde v činnost pro spásu Adamovu.

Temnoty předvěčné pouště (tato základní zásoba, kam se přichází zpodstatňovat, odrážejíc se tu, neviditelné světlo pouhého Ducha), tyto temnoty jsou utkány ze tří potenciálních sil, spojených do fysiogennické baterie: Ze síly stlačující (matky hustoty), síly roztaživé (matky řídkosti) a konečně síly otáčivé, vznikající ze zápasu těchto dvou sil (matky principu ohně). Tento trojí dynamismus, okultní základ všeho bytostného života, se zmocňuje Adama-Evy. Roztaživá síla, rozšiřující Adamovu substanci, rodí אֱבֵל *Abela*, éterický prostor, prvek odstředivý; síla stlačující rodí קַיִן *Kaina*, čas-rozdělovač, prvek dostředivý. Neboť podléhá změně, poznává Adam čas; stává se tělem, poznává prostor.

Čas zhušťuje prostorovou éterickou substanci v mlhovinu; Kain přemáhá Abela, z čehož vzniká hmotný svět, který se organizuje na základě třetí vlastnosti *propasti* (otáčivé síly), která plodí שֵׁשׁ *Setha*, siderální rozvržení adamské substance v *prostoru* prostřednictvím *času*.

Boehmovo *Fiat*³ neboli paprsek vyslaný *prozřetelností* rozžehl v *propasti* astrální světlo – sluneční systémy se organizují... Od té doby se

Veliká noc Orfeova, noc-matka, děloha Prothyreina (veliká *bohyně*) dříve, než je oplodněna velikou *bytostí*, zrodí *prvorozeného*, univerzální *logos*, z něhož vyjdou všichni bohové po párech (srov. *Hymny orfické*).

¹ Zaznamenejme zde dvě hlubší tajemství:

I. Kořen temnoty by se byl nikdy neukázal navenek, protože je sám o sobě nicotou, kdyby jej nebyl projevila Adam, sděliv mu své bytí a poskytuv mu svou vlastní substanci. Takto jej realizoval, noře se do něho, a odtud zlo, produkt této exteriorisace – zlo, jemuž nebylo souzeno, aby se objevilo v přírodě.

II. To nám osvětluje zdánlivé podivínské mínění Fabre d'Olivet, který komentuje Mojžiše:

„Život Adamův, který plynul majestátním, tichým krokem do věčnosti, se náhle zastavil a počal se pohybovat opačným směrem. Vrátil se tedy z *nocí*, z níž vyšel, a to byl *prostor*; couvl do *věčnosti*, a to byl *čas*.“ (Viz *Cain*, poznámky, str. 202).

² Jedině následkem dost hrubého omylu mohli tito velcí mužové zastávat takové mínění. *Fiat lux*, to je zájné zpodstatnění, odhalení *přírody*-podstaty. Fiat tedy předchází pádu. Co zmátlo Paracelsa a Boehma při výkladu tohoto Mojžišova verše (Genese I, 3), byla domněnka pádu, jenž předcházal pádu Adamovu (pád andělů). Neboť, ať už byly dvě postupné katastrofy nebo nebyly, je jisté, že Mojžiš znal nebo připustil jenom jedinou, totiž katastrofu Adama-Evy, z níž bere svůj veškerý smyslový projev a veškerý časový řád.

³ Viz předchozí poznámku.

bude Adam rozkladem na kmenné činitele prostřednictvím času šířit do všech světů, které kolotají v prostoru, až do dne úplného očistění a návratu k jednotě scelením dělitelného prostoru a úplným zničením času rozdělovače.

To je asi podstatou tohoto učení,¹ ať už chceme s Boehmem a celou mystickou školou myslet na dvojí postupný pád: pád Lucifera-Eloaha, jenž byl první pohlcen bezednými temnotami *přírody*-podstaty (před osvícením) a – aby svedl Adama-Evu – zahaluje se do ׀׀׀ nachaša (třetí vlastnost *propasti*), do oné úzkost vzbuzující rotace (působené dvěma silami, stlačující a roztaživou), která je utajeným základem dvojího života, psychického a volního, všech stvořených bytostí; aneb ať předpokládáme s Mojžíšem, jak vykládá Fabre d'Olivet, že nachaš, neosobní síla, dostačil k přivedení pádu Adama-Evy.

Ostatně málo záleží na tom, zda před Adamovým pádem jiný Eloah-Adam (pojmenovaný předtím Luciferem) první porušil nebeskou rovnováhu nebo ne. Neboť připustíme-li s mystickou školou domněnku o dvou postupných pádech, Lucifera a Adama, z nichž první přivedil druhý, zůstává nicméně jisté, že Lucifer alespoň klesl sám od sebe, aniž by nějaký zlý duch byl původcem jeho mdloby. Tudíž výklad vědomého pokušítele nijak není nutný k vysvětlení pádu. Zda se do toho taková bytost vmísila nebo ne, je spor podružného významu, který nemá dělit theosofy, kteří spolu v ostatním souhlasí.

Jakkoli je náš výklad lakonický, charakterizovali jsme jím dostatečně proud první, proud západního okultismu.

Druhý proud (proud buddhistického esoterismu, a jak se nám zdá, všech ionských škol) nás vede k názoru, že hmotný vesmír je věčně obnovovanou manifestací vesmíru archetypického. Pád je pouhým alegorickým obrazem sestoupení *ducha* do hmoty a vykoupení pouhým

¹ Každá z těchto škol, které jsme zařadili pod všeobecné záhlaví „Tajné nauky západní“, má svou vlastní mluvu, nebo do toho alespoň mnoho nechybí. I když podstatný základ zůstává totožný, symboly a slovník se nekonečně různí. Ve svém výkladu jsme přijali mluvu oné školy, kterou pokládáme za nejučenější, tu, která sahá od Mojžíše, přes kabal a Boehma až k Fabre d'Olivetovi. I v tomto dlouhém řetězu esoterního předávání se vyskytují různá mínění, která je třeba vybrat, a několik dialektů, které je třeba sjednotit. Pojmenování východní a západní neznamenají vzhledem k okultní tradici nic absolutního; jsou nám diktovány okolnostmi. . . Mnohé asijské, ba i indické školy mohou vyučovat nauce shodující se s naší, jako je možno v Evropě nalézt esoteriky, kteří zastávají věčnost fyzického vesmíru. Nám šlo i o to, abychom se odlišili od různých okultistů, ostatně velmi vzdělaných, materialistického, ba i ateistického směru, kteří se vydávají za žáky a jediné představitele východní moudrosti. Theosofická společnost, kterou založili v Madrase, rychle rozšířila své větve po Evropě a Americe. To právě přimělo četné kabalisty, hermetiky, gnostiky, rosekruciány, martinisty a evropské mystiky, jejichž doktríny se v tolika podstatných bodech shodují, aby vztyčili spiritualistický prapor západní tradice.

mystickým symbolem opačného vývojového pohybu, který sublimuje postupné formy bytí k jakési mechanické spiritualizaci. Protože duch stále vyzařuje, aby sestoupil do hmoty, a hmota je neustále přetvořována z hlediska osvobození upoutaného ducha, který se snaží vystoupit, aby opět sestoupil, vystoupit, znova sestoupit a tak dále, donekonečna, nemůže již konkrétní objektivno být pojímáno jako ztuhlý, avšak vyčerpateľný příval potenciálního subjektivna; neboť živá příroda (udržovaná v rovnováze za ustavičného kolísání od pólu diferenciacie k pólu integrace a vice versa) přechází v pouhý dynamismus, kde dobro a zlo, jsouce nutné, nemohou být přičítány svědomí mravní bytosti, kde Parabrahman vysílá se stejnou lhostejností své výrony, aby zalidnil peklo diferencované hmoty, a znova pohřbívá do nebytí své dvojsmyslné podstaty činitele, uvedené v jeho vše pohlcující jednotu; tyto bytosti, které nadarmo hynuly, trpěly, zoufaly, pak zápasily a útokem dobývaly pochybné štěstí nirvány, aby je zase navrátily¹ po zdánlivém odpočinku, se znova vrhají do strastiplného objetí nezničitelné Maji, lidožroutky věčného, těžkého snu, která tvoří a znova požírá zřejmá zdání, nemohouc se jich nikdy nasýtit, a která bez přestání zalidňuje království žalostného života a smrti, sama však nedojde nikdy ani života ani smrti.

Nám na západě je proti mysli, činí-li se z vesmíru stroj, z člověka otrok na mučidle a z Boha nevědomý původce věčného zla! Krajní důsledek, který lze velmi snadno vyvodit z indické syntézy,² je tento: Jestliže fyzický vesmír předpokládá existenci zla, pak zvěčnění prvního znamená též zvěčnění druhého.

V této věci, jak se zdá, samy exoterické křesťanské školy poskytují rozřešení, které člověku tak neškodí a méně se protiví jeho rozumu. Vyznávající-li totiž vzhledem k bezbožným absurdní dogma o věčných trestech, slibují alespoň spravedlivým spravedlnost, hlásající konec světa, to je – celkem vzato – nahodilý a přechodný ráz tohoto fyzického světa, kde zlo zuří bez rozdílu proti dobrým i zlým.³

Tato paralela mezi oběma esoterismy, západním a východním, kte-

¹ Namítne se nám, že bytosti, které dosáhly nirvány, neopustí již nebe své nečinné blaženosti, aby opět sestoupily na zápasné kosmického života. Odpovíme, že je to pouhé sofisma. Jestliže totiž tyto bytosti, úplně navracené v božskou jednotu, se v ní navždycky rozplynou, jsou nicméně účastny ustavičného rozčleňování, jemuž podléhá a bude podléhat tato jednota, aniž by bylo možno vyléčit tuto chorobnou nezdrželivost, nikoli již chronickou, nýbrž věčnou.

² Viz poznámku na str. 17

³ V tomto okamžiku uvažujeme v duchu (velmi omezeném) téhož exoterismu, který neuznává veliký zákon spravedlivého rozdělování, ovládající inkarnace; zato Indové znají tento zákon dokonale a vyučují jej pod jménem *karman*. Jenže nemají právo přečínovat jeho dosah a zevšeobecňovat jeho přísnou normu. Není nic nebezpečněj-

rou jsme načrtli, je s to ukázat jejich silnou i slabou stránku a zdá se téměř zbytečné dokládat, že naše díla se dovolávají výslovně prvního z těchto dvou okultních proudů.

Jestliže se vrátíme na počátek odbočky, kterou jsme právě přečetli, bude pro nás velmi snadné určit smysl slova „příroda“.

Pochopíme lépe, že je možno nazírat na přírodu ze dvou hledisek:

1. *Příroda věčná a nebeská*, jež je hořejším rájem a královstvím jednoty. Pojmy času a prostoru tu úplně mizí v dvojím pojetí věčnosti a nekonečna. Duše, které se sem vrátily, nejsou již podrobeny střídání smrti a znovuzrození; neboť jejich zcela spirituální substance již neposkytuje kořist zpět tekoucím vlnám proudů generací. . .

2. *Příroda časná a kosmická*¹ neboli padlá, trojitá jako vesmír, jehož je zákonem. Dělí se na:

a) *Přírodu prozřetelnostní*, společnou nebi i zemi; jí se právě příroda časná pojí k přírodě věčné, vesmír přechází v ráj a čas ve věčnost;

b) *přírodu lidskou či psychickou a volní*, prostředkující;²

c) *přírodu věšteckou*.

Ti, kteří by si přáli několik bližších výkladů o této trojité hierarchii, naleznou podivuhodné výklady ve Fabre d'Olivetově díle: *Histoire philosophique*, kde je znamenitě rozlišil a mistrně popsal. Co se nás týká, sluší se, abychom zůstali při tomto. Chtěli jsme prozatím pouze předejít nedorozuměním, která hrozila do budoucna, a zdůraznit, co směšného a chimérického jeví nadpřirozeno, stanovíce přesně různý význam, který je možno dát slovu příroda.

Ani nás nenapadne, abychom popírali spirituální bytosti, jakož i možnost styku mezi bytostmi tohoto druhu a dušemi, které sestoupily do zkaženého těla, abychom popírali jasnovidnost, bilokaci, přínosy, přenášení myšlenek, udělání na vzdálenost a mnohé jiné psychicko-fluidické a tajemné úkazy, různě pojmenované. Kdyby nás napadlo vyvracet je na posměch vši zřejmosti, nepsali bychom objemné knihy, abychom je vysvětlili. To jsou fakta, jež nazýváme divy a zázraky.

Stačí, že jsme protestovali proti nerozumnému a agnostickému výkladu exegetů, kteří v každém úkazu tohoto druhu spatřují porušení přírodních zákonů, libovolné přetržení spojitosti mezi příčinami a účinky, zkratka vůli Boha nebo jeho andělů, která se staví na místo přiro-

šího než takové zevšeobecňování nauky, jež sama o sobě je zcela správná. Příkladně se ostatně, abychom určili správné hranice, jimiž sluší ji omezit.

¹ Časná příroda je ostatně obsažena v přírodě věčné. Ohromný vesmír je jako skvrna na bělosti nezměrného ráje.

² Takto se člověk stává středem a prostředním článkem vesmíru, který je výsledkem jeho pádu.

zených příčin, aby vykonávala bezprostřední přímé působení na hmotu (výjimečně vyňatou ze zákonů ji řídících).

To je hypotéza v pravém slova smyslu, která je v řádu ideí protějškem (smíme-li tak říci) neméně absurdního slova, které jsme výše zkoumali.

Prozřetelnost má zajisté vliv na fyzický svět, sledujíc zlatý řetěz přirozených prostředků, střídavě určovaných a určujících. Avšak především je veliký omyl, přirovnáváme-li prozřetelnost, která konec konců není než *inteligenci přírody*, k Bohu; doufáme, že to v následujícím textu ozřejmíme. Mimo to působí prozřetelnost, tato vyšší schopnost živoucího makrokosmu, fyziologickým způsobem (právě tak jako souvztažná schopnost u člověka z masa a kostí, například u spisovatele, jenž se chápe pera z popudu své inteligence, která ve shodě s jeho vůlí mu bude diktovat). Nikdy však prozřetelnost neruší, ba ani nezadržuje mechanismus velkých zákonů, od prvopočátku stanovených, jako neporušitelných svědků věčné *moudrosti*.

Takže, kdyby Bůh mohl porušit harmonii těchto nezměnitelných zákonů, činil by z nich klamně svědky, a usvědčuje sám sebe ze lži, šířil by zmatek nejen ve smyslovém vesmíru, nýbrž také, a to zejména, ve světě morálním a nadsmyslném. I sama nedotupná sféra principů by tím byla otřesena.

A to není možné. Fík, který by náhle zplodil ořechy, by již nebyl fíkem; právě tak princip do té míry potlačovaný, aby pod nátlakem jakékoli moci působil účinky zcela opačné oněm, které poskytoval ve svém svobodném rozpětí, by již nebyl principem, Půjdeme ještě dále.

Souhrn univerzálních zákonů (vyplynuvších ze vzájemných vztahů a majících tendenci manifestovat se v možnostech a pak v činech), souhrn těchto zákonů je jako zázračné soukolí, přísně jednotné ve své podstatě; mechanismus, v němž každá součástka ovládá ostatní a oplátkou dostává jakýmsi hromadným a vzájemným působením síly z původní jednoty. Tuto převratitelnost nejrozmanitějších funkcí pozorujeme u každé soudržné a na přesný soubor převoditelné soustavy.

Řekli jsme: Idea principu, jenž by byl schopen porušení ve své podstatě nebo změny ve svých důsledcích, je naprosto nesprávná, protože obsahuje zřejmý odpor ve slovech, jimiž je vyjádřena.¹ Avšak i když připustíme tuto možnou nestálost, je síla prvních principů tak ojedinelá, že nejmenší porušení jednoho z nich by mělo vzápětí odraz v celém nadsmyslném vesmíru; odtud chaos šířící se podél řetězu kausality by

¹ Každý princip je jednoduchý, zásadně jeden; tedy každá změna tohoto stavu předpokládá dvojici.

ihned porušil rovnováhu na nebi i zemi; byl by to konec světa, jaký podešené obyvatelstvo očekávalo v roce 1000.

Okultní příčina toho leží v povaze samého Boha, který jsa vědomým absolutnem – Wronski by řekl absolutním rozumem – se nedá myslit jako schopný bludu nebo pochybnosti nebo jakékoli změny v projevech své vůle. Ustanovené zákony jsou dílem jeho moudrosti. Prozřetelnost řídí jejich upotřebením. Kdyby Bůh porušil některý ze zákonů, které ustanovil v principu (be-rešith **בְּרֵאשִׁית**), popřel by sebe sama, neboť by projevil změnu nezměnitelného, neprozřetelnost vševědouceho, kolísání nejvyšší myšlenky, vytáčky absolutního *slova*.

III.

Každý zajisté pochopil význam několika axiomů, které jsme vyslovili ve II. oddílu této předmluvy; jejich dosah je nesmírný; zahrnují a ovládají celé toto dílo. Slušelo by se, aby byly napsány v čele naší druhé *sedmičky* právě na tom místě, kde počíná učení vysoké Vědy, když byla jasně a prostě vyložena fakta, která se týkají našeho předmětu (první *sedmičky*: *Chrám Satanova*).

Zdá se nám užitečné (s nebezpečím zřejmé anticipace látky tohoto svazku), pospíšíme-li – a to už nyní – vstříc pravděpodobným námitkám.

Proti těmto dvěma axiomům:

1. *Nadpřirozeno neexistuje;*

2. *absolutní bytost nepodléhá ani výčitkám svědomí ani kolísání;*

postavíme z jedné strany vypravování o potopě tak, jak je podávající oficiální překlady Bible; a z druhé strany onen pověstný verš Vulgaty, v němž každý může číst, že Hospodin litoval, že učinil člověka na zemi. A poněvadž Mojžíš je pro věřící neomylným mluvčím Ducha svatého a pro adepty západního esoterismu jednou z nejimpozantnějších autorit, zdají se takové námitky dost závažné, aby se jim dostalo z naší strany bezodkladné odpovědi.

Kéž bychom mohli tvrdit, aniž bychom byli viněni z domýšlivosti, že nic není snazší, než přivést vniveč tyto zdánlivé nesnáze. Prosíme, aby čtenář sám rozhodl:

1. *Potopa*. – Že naše planeta byla několikrát zpusťována hrůznými potopami, třeba jen částečnými, nepopírají ani okultismus ani univerzitní věda. Ba znaje geologické¹ a metafyzické příčiny² podobných

¹ Viz zejména Delormel: *La grande Période* (Paříž, 1789).

² Viz Fabre d'Olivet, *Langue hébr. rest.* (díl II., str. 174–257) a *Histoire philos.* (díl II., str. 188–194).

potop, což tato nezná, mohl okultismus stanovit neúprosný zákon jejich periodického opakování, jehož doba se dá přesně určit. Líčí-li se, jak to činí Vulgata, všeobecná potopa jako historická událost nynějšího cyklu, je to ovšem něco zcela jiného. Tento fakt je velmi sporný a všeobecně popíraný. Ačkoliv je to sporná otázka, kterou zde přetřásat by nebylo na místě, přece zůstává jisté, že Mojžíš zásadně připouští možnost všeobecné potopy.¹ To postačí, abychom směli o faktu, který se pokládá za možný, uvažovat jako o hotové události. Tak také ihned učiníme.

Potopa jako každý všeobecný nebo částečný převrat je přesně logickým účinkem přirozených příčin a realizujíc se² skutkem, sleduje pouze hierarchickou řadu příčin pohybových a hýbajících.

Slovo Boží, aby se naplnilo, může z prozřetelnosti Boží působit na druhotné zákony, aniž by je v postatě měnilo.

Je dáno kolo, nasazené na pohyblivé ose; toto kolo se otáčí vpravo. Způsobíme-li, aby se otáčelo vlevo, budeme modifikovat směr jeho rotace, aniž bychom změnili jeho vnitřní povahu, totiž otáčení. Jeho funkce není nijak porušena, třeba byla obrácena.³

Tvoříce toto kolo, co do pohybu měnitelné ve dvojnásobném směru, vyhradili jsme si možnost, obrátit dle svého rozmaru jeho otáčení zprava nalevo a zleva napravo. – Proto si také (mluveno exoterně až k triviál-

¹ Nesmíme však nikdy zapomínat na hrubý omyl těch, kteří spatřují v Genesi, podle mínění naneštěstí uznaného, židovské anály z doby patriarchální. Mojžíšova kniha není však vypracováním historických fakt, která se udála v minulosti, nýbrž je to transcendentní kniha kosmogonických a androgonických principů, jejichž adaptace se děly, dějí a budou dít v čase i prostoru. Pokládáme za užitečné vypsát nyní několik řádek z knihy *Histoire philosophique du genre humain*, v níž Fabre d'Olivet dvojnásobně, velmi přesnou definicí vylučuje každou eventualitu omylu a pokud možno i nedorozumění.

„Je dvojnásobný druh potopy, který nesmí být zaměňován: Potopa všeobecná, o které mluví Mojžíš pod jménem *mabul* a kterou brahmani znají jako *dina-pralajam*; je to krize přírody, která zastavuje svou činnost; je to nové opakování naprosté zkázy stvořených bytostí. . . Mojžíš o ní mluví jako o nebeské možnosti. Popis této potopy, jejích příčin a účinků, náleží do kosmogonie. Potopy druhého způsobu jsou ty, jež způsobují jen přerušení v obecném běhu věcí částečnými záplavami, více méně značnými. Za nejhroznější z nich je možno považovat onu potopu, jež zničila Atlantidu, poněvadž zatopila celou jednu polokouli, a na druhou zahrnovala zkázonosný proud, který ji zpusťošil.“ (*Hist. philos.*, díl II., str. 191–192.)

² Viz, co jsme pověděli o fyziologické úloze prozřetelnosti, této inteligence přírody.

³ Netajíme se tím, že jsou to nedokonalá, ba i směšná přirovnání, když zvláštní přirovnáváme k všeobecnému nebo číslo k jednotě; každé přirovnání je nevyhnutelně buď neúplné, nebo alespoň chudé; a přece jedině analogie z říše pochopitelného jsou s to podat našemu rozumu nepřímou zprávu o pravdách nepochopitelných (nadsmyslných). Smíříme se tedy s nedostatečností tohoto přirovnání a vraťme se k němu.

nosti) vyhradil Bůh možnost po své vůli vody rozpínat nebo stlačovat. – Jak?

Dotýkáme se jednoho z tajemství mojžíšského zasvěcení, jež úplně pochopí jen ti, kdo vědí, co značí pověstný *Ruach-Elohim* (רוּחַ אֱלֹהִים), který se pohyboval na počátku בְּרֵאשִׁית (b'e-rešith) jako síla plodivá (מְרַחֶפֶת m'e-rachefeth) nad povrchem vod (עַל־פְּנֵי הַמַּיִם) 'al-pne ham-majim).

Svoji podstatou souvisí tento *Ruach-Elohim* s *Ruachou-ha-qadoš* רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, Duchem svatým, a je jeho rajským projevem. V podstatě a ve vesmíru tvoří onoho tajemného působce, jež Indové nazývají *akaš* (čisté fluidum), řídí-li jej síla rozumová; který však, je-li vystaven osudnosti svého vlastního pohybu, stává se cyklonem *nachaša* נַחַשׁ čili biblického hada, zkrátka „astrálním světlem“. V prvním i druhém případě byl nazýván „duší světa“, jak dále uvádíme. Je nejvyšším činitelem živelné rovnováhy *emešu* אִמְשׁוּ (tmy) a mečem soudu neboli rovnováhy morální, חֻקַּי *choqu* (zákonů).¹ Jakožto princip smyslům přístupného projevu jej nechává Mojžíš téci krajem ráje jako *Pišon* פִּישׁוֹן, řeku představující objektivní či fyzické tvoření;² jako rozpětí tvárné tvůrčí schopnosti a zejména jako univerzální individualizační mohutnost jej tento theokrat naznačuje symbolem Noemovy holubice, *jona* יוֹנָה.³ To je to, co můžeme povědět.

Avšak bližší vysvětlení těchto zevrubností by nás vedlo příliš daleko. Budeme se nyní zabývat jediné problémem potopy. Zůstaňme ostatně u všeobecných pojmů.

Všechna výše uvedená slova a ještě jiná, která budou později definována, vyjadřují okultní spojitost s *Ruachou-ha-qadoš*, Duchem svatým; nebo hierarchii principů a mocností, která pro nás, zmnožené, padlé činitele Adamovy, končí v astrálním světle, aneb jemně hmotná fluida. Již v knize *Au Seuil du Mystère* (Na prahu tajemství) jsme objasnili podle nepochybné tradice mistrů moudrosti trojí povahu všeobecného fluidu, podle toho, přihlížíme-li k jeho rozpínavému pohybu, *od* אוֹר nebo stahujícímu pohybu, *ob* אוֹב, aneb k úplnému cyklu vzestupného i sestupného pohybu, *or* אוֹב.⁴ Připomeneme-li si nyní, že vody vždycky byly považovány ve svatyních za mocný hieroglyf trpného a stahujícího

¹ Viz *Sefer Jecira* přeložený Papusem (kap. II. a III.). Knihu *Jecira* (původní práci O. Griese) vydalo Ústřední nakladatelství okultních věd v Přerově.

² Gichon, Chidekel a Eufraht, tři jiné symbolické řeky pozemského ráje, vyjadřují rovněž různé modifikace astrálního působce.

³ Viz *Langue hébr. rest.* (díl II., str. 230).

⁴ Většina okultistů píše: Ur אוֹב. S Fabre d'Olivetem shledáváme přesnějším rozlišovat oheň אוֹב (Ur) od světla אוֹר (Or).

principu,¹ nepřekvapí nás, dozvíme-li se, že tyto vody v normálním stavu jsou stlačené, kondenzované a jakoby spoutané² vítěznou silou stlačující, svíravou a svazující.³ Protože se toto statické pouto náhle uvolňuje, plyne z toho, že vody jsou poslušné podle míry své zázračné pružnosti univerzálního činitele plodnosti a rozpětí, který dynamizuje a rozpíná všechny věci podle počtverného znásobení, jež je živelnímu světu vlastní.

Tento činitel, velmi blízký *joně*, byl dobře znám starým mudrcům; ustanovili mu za symbol kamennou krychli, která se na čtvrtém tarotovém listu stává trůnem, na nějž zasedne tajuplný císař, faraon Thotův a *Moloch* מֹלֶךְ Feničanů (toto substantivum pouhou záměnou samohlásek dává hebrejské slovo *melek* מֶלֶךְ král).

A při nastoupení tohoto stlačujícího působce, který neutralizoval rozpínavou sílu, se vzdouvá voda neobyčejně prudce; to je to, co Fabre d'Olivet překládá slovem *veliké vzednutí* אֶת־הַמְבּוּל⁴ a co Mojžíš sám ještě jasněji dává na srozuměnou, řka: A byly otevřeny všechny studnice potenciální propasti:⁵

בְּקַעוּ כָּל־מַעֲיְנוֹת תְּהוֹם

Potopu působí tedy zjev přirozeného řádu, ustupování stahující kosmické síly, ustavičné příčiny opadávání vod. Zadržena v pravý čas ve své kondenzační činnosti, vydává tato síla ohromné spousty tekutiny na milost a nemilost síle opačné, nekonečně zmocněné a rozpjaté.

Co však je bezprostřední příčinou tohoto rozhodného ustoupení? – I zde působí Bůh pouze předem stanovenými principy; lidská vůle je

¹ Oheň naproti tomu byl symbolem principu rozpínavé činnosti.

² Vzpomeňme na onen symbolický řetěz, který dal Xerxes (jak praví tradiciální legenda) hodit do Indického oceánu, aby spoutal bouři. Viz *Le Crocodile*, epicko-magická báseň ctitele skrytých věcí (Claude de Saint-Martin. Paříž v VIII. roce Republiky, 1. sv., str. 13–14).

³ Hereb עֵרֵב

⁴ Adept Saint Martin napsal úžasné stránky o potopě, o níž pojednává jako o hotové události. Nechce však tvrdit, že padal tak hojný déšť, aby zaplavil celou zemi; to je směšná verze, již odporují jak zdravý rozum, tak i sám text knihy:

„Není snad hebrejské slovo אַרְבּוֹת *arubboth*, ačkoli doslovně znamená vodovod, odvozeno od slova רַבַּב *rabab* nebo רַבָּה *raba*, jež značí »byl rozmnožen«? Tento text tedy vyjadřuje přirozenou představu rozsáhlejší činnosti u onoho působce, který tvoří vodu, a nijak představu pouhého vylití vody, již dříve existující.“ (Saint Martin, *Tableau naturel*, Edinburg 1782, 2 sv., str. 32 II. dílu.) V témže díle se také vykládá, proč je potopa přirozeným a osudným důsledkem Adamova porušení, a nikoli božským trestem v obvyklém slova smyslu. Rovněž se vysvětluje, proč převrat, vyvolaný zkažeností lidí, měl za nástroj zkázy vodu.

⁵ *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 202 a 333.

jedním z těchto principů. Takže – Fabre d'Olivet to dává podivuhodně na srozuměnou – není to *slovo božské vůle*, které spontánně otvírá zdroje *propasti*: IOD-HEVE ustupuje násilí pozemského ADAMA, který se mu vzepře; nechává jej upadnout pod tíhou jeho osudu; to je vše. Lidstvo na život a na smrt zápasilo o to, aby bylo nezávislé na nebeském principu: Stvořitel, ač nerad, ustupuje; vzdaluje se, když se člověk chce vzdálit od jeho tváře. Osvobozuje toho, kdo se pokouší se osvobodit. Zcela negativní odsouzení, jež pronáší, se mění v němé svolení.

Člověk opuštěn ve víru své vzrůstající zkaženosti, uzavírá, aniž o tom ví, pakt se *smrtí*, propadá tedy sebevrahovu osudu. Volá potopu; evokuje ji sobě neznámou řečí... Nešťastník neví, že potopa přijde. – Fabre d'Olivet o této věci výslovně praví: „Pravou myšlenkou Mojžíše je to, že *Bytost Bytostí* ničí zemi pouze tím, že ji vydává zpustošení, porušení, které je jejím vlastním dílem; to je myšlenka obsažená již v onom zřeknutí se, o němž se mluví ve verši 6.“ (Kap. VI.)¹

2. A toto zřeknutí se jsme si právě vybrali jako druhý příklad námitek, které by nám mohly být činěny.

I zde se uchýlíme k Fabre D'Olivetovi, jehož učené výklady, často velmi stručné, se vyznamenávají tím, že jsou vždy dokonalé, jasné a přesné. Poznámky, které se hemží v jeho překladu hebrejského Mojžíšova textu, odporují komentářům ve vlastním slova smyslu; spočívají zejména v gramatické a hieroglyfické analýze, a v tomto bádání lze pomocí etymologického slovníku, dodatku k jeho podivuhodné gramatice, dost daleko pokračovat. Fabre d'Olivet, myslitel a učenec, jehož zázračnou erudici předstihuje jenom skromnost a vědomí jiné doby, dovedl vníknout velmi hluboko do zřícené podzemní chodby svatyní,² až ke svatostánku nejtajemnějších arkán. Velmi často se nám naskytne příležitost, abychom použili jeho vědomosti; zároveň pak hodláme jej zde pozdravit jako autoritu prvního řádu. Ale vraťme se ke své původní rozmluvě.

První předpokládaná námitka chce dokázat neplatnost našich zásad, stavějíc proti našemu výslovnému popření zřejmý případ porušení vznešených přírodních zákonů. Potopa, totiž tak, jak si ji skoro všichni představujeme, by znamenala fyzickou nemožnost; domníváme se však, že jsme dost pádně dokázali, že nás nic neopravňuje k tomu, abychom ve vzniku tohoto výjimečného zjevu spatřovali přímé působení božské vůle na vesmír smyslům přístupný, nýbrž smutný účinek přirozených

¹ *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 190.

² Bližší podrobnosti o Fabre d'Olivetově díle viz v krásné práci Papusové: *Fabre d'Olivet et Saint-Yves d'Alveydre* (Paříž, 1888). Viz také III. vydání naší knihy: *Au seuil du Mystère* (Paříž, 1890), str. 69–72.

příčin, působících ovšem na popud prozřetelnosti, aniž by tím základní zákony utrpěly nějakou újmu.

Druhá zvolená námitka odporuje samému pojmu Boha, nezměnitelného ve svých úmyslech, neschopného vášní, nepřipustného výčitkám svědomí. Zde, jako dříve, zdání bojuje proti nám a posvátný text, jak jej překládá sv. Jeroným, bez odporu potvrzuje ideu Boha hrubě zlidštěného. Leč přihlédněme, která hebrejská slova překládá tento prchlivý církevní Otec větou:

„*Pœnituit Eum, quod hominem fecisset in terra.*“

„Litoval (Jahve), že učinil člověka na zemi.“

Tento překlad je hladký, ale nicméně takto nezní autentický Mojžíšův text, a naneštěstí znamená něco zcela jiného:

יְיָהוָה כִּי־עָשָׂה אֱת־הָאָדָם בְּאָרֶץ

to je doslova podle učeného Fabre d'Olivet:¹ „I zřekl se docela (ustal od své péče) JAHVE, protože stvořil Adama (člověka univerzálního) na zemi.“ Čili v obyčejné mluvě:² „A Jahve se zcela vzdal péče, kterou vynakládal na zachování existence tohoto Adama na zemi.“

Kmenový rozbor slova *יָהוָה* totiž dokazuje, že to slovo by mohlo mít význam „litoval“ jen v naprosto převráceném, ba řekl bych zvrhlém, bastardním smyslu, proti němuž protestuje i Mojžíšův kontext i velmi vznešené a filosofické mínění, jaké mají mizraimští a izraelští zasvěcenci o nejvyšší Bytosti: „Slovo *יָהוָה* rozšířené znakem hromadnosti *יְהוָה*, znamená vlastně zcela se zřeknout, úplně ustát, upustit, odložit péči, vzdát se činnosti, citu... Bůh nelituje, jak praví sv. Jeroným, nýbrž zříká se, opouští nebo nanejvýš se hněvá.“³

Kdyby byl Fabre d'Olivet pokračoval ve vědecké obnově Genese za X. kapitolu, je otázka, jak by byl asi zesměšnil ony vykladače, zajisté spíše mystifikující nežli naivní, kteří za požáru pěti nečistých měst⁴ doslova proměňují Lotovu ženu v solný sloup! Je zajisté opravdu velmi

¹ *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 183

² *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 330

³ *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 185–186

Sestavením této poslední věty zavdává Fabre d'Olivet neprávem, jak se domníváme, příčinu k nedorozumění. Jeho myšlenkou – takové je aspoň naše přesvědčení – není, že by nejvyšší Bytost byla schopna se rozhněvat, ačkoli slovo *יָהוָה* by mohlo mít, přesně vzato, v některém jiném případě tento extrémní význam. Další znění poznámky to dokazuje; d'Olivet pokračuje těmito slovy: „Tohoto posledního významu (rozhněvat se), který je nejsilnější, jaký je možno dát slovu *יָהוָה*, se přidržovali hebrejští spisovatelé po Mojžíšovi atd.“

⁴ Zde jako všude v Genesi je velmi důležité, abychom pochopili stupňovaný či symbolický a nejvyšší či hieroglyfický význam. Přímý či pozitivní smysl vypravování

šlechtně, připisujeme-li Mojžíšovi tyto geniální vynálezy; avšak těší-li se někdo tak bujně fantazii a odříká se slávy svých objevů, hřeší přílišnou skromností. V onom verši (Genese I., kap. XIX., v. 26.) se mluví o záchvatu hrůzy, ať již smrtelném nebo ne:¹

אִשְׁתּוֹ מֵאֲהָרָיו וְהָיָ נָצִיב מְלָחָה

jež vulgární bible překládají takto: „Lotova žena se ohlédla a byla proměněna v solný sloup.“ (Překlad *Maistra de Sacy*.)

Metaforu právě tak smělou jako výraznou vyslovujeme často, říkáme: Zkameněl hrůzou nebo zledověl strachem. Ba stává se nám, že píšeme, aniž bychom dále specifikovali: Ani se nehýbal... učiněný mramor, nebo zkameněl na místě, anebo zcela přesně: při této zkameňující (ohromující) novině ztuhl v sochu. Jsou podobné, ve Francii až k banálnosti obvyklé obraty brány doslova? Nesmíme zoufat; až naše mluva přejde v mrtvý jazyk, pak budoucí překladatelé našich dnešních knih, budou-li bajku pokládat za zázračné vypravování, budou mít před sebou nové vydání onoho zázraku o solné soše v tisíci exemplářích; ovšem, až na nepatrné varianty, neboť o kamenných, mramorových nebo ledových sochách budou mluvit naše staré francouzské texty, schopné vyvolat tento učený a neomylný výklad.

Toto srovnání se vnučuje do té míry, že chtěj nechtěj zůstává zaslepenost Mojžíšových vykladačů nepochopitelná...

Ostatně, proč by nerozsévali absurdnosti plným rukama? Není tu prst boží, aby ověřil nemožné ke spokojenosti hlupáků a definitivně je vysvětlil, prohlásiv je navždy za nevysvětlitelné? Tento verš, drahý komentátore bible, nepochopíš. Co záleží na takové maličkosti! Rychle nějaký malý zázrak a vše bude objasněno. A budíž veleben, není-liž pravda, tento *Deus ex machina*, který sestupuje z nebe v pravý čas k plnému uspokojení lidí, velmi nesehadno uspokojitelných.

Zázrak! Na každé stránce náboženské glosy jej nalezneme, majíc stále smíšený a pochybný význam, jenž tak odporuje zdravému rozumu

jedná o požáru a o zničení celého údolí, které chovalo celá jezera nafty a hořlavých látek. Oheň z nebe (blesk) zapálí tyto strašlivé nádrže zápalných nebo výbušných tekutin a celé údolí se propadne do podzemních prohlubin; tato propast byla konečně zaplavena vodou, jíž tento výbuch otevřel cestu, a asfaltové jezero či Mrtvé moře svou chmurnou hladinou pokrývá zříceniny Sodomy a Gomory. Doslovný význam se zdá být, jak vidno, dost důležitý. To však nemůže oprávnit překladatele k tomu, aby svůj překlad vyšperkoval tak groteskním divem.

¹ Zděšení zajisté smrtelné, protože na poušti Lotovým dcerám brzo potom napadlo, opít tohoto starce a pak s ním spát, jedna po druhé, „aby vzbudily símě otce svého.“ Malé darebáctví, jež by si slečny asi nebyly dovolily před ostražitým zrakem paní máti! Bože! Je pěkná věc taková kniha, diktovaná Duchem svatým, když lidi napadne, aby ji vykládali doslova.

a nikterak se nesrovnává s představou, kterou si egyptští a chaldejští adepti utvořili o tajemných theurgických a magických zjevech.

Čím byl zázrak¹ v očích těchto mudrců antického světa? Přirozeným účinkem, jehož příčina nám uniká; nepředvídaným zjevem, který zdánlivě ruší zákon úplně ověřený, avšak jen proto, aby byl poslušen jiného, méně známého zákona, vyššího a všeobecnějšího řádu.

Div je laický: Cagliostro činil divy.

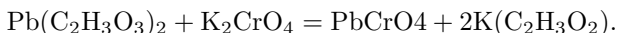
Zázrak má povahu náboženskou a závažnější: Ježíš Kristus činil zázraky.

Co se pak týká slova „kouzlo“, označují se jím zejména kejklřské kousky, zrakové klamy, způsobené pouhou zručností, Avšak slova „kouzlo“ se také užívá jako synonyma slova „div“, avšak vždy ve zlém smyslu.

IV.

Přírodní vědy nám poskytují hojnost takových příkladů. Milý čtenáři, jsi-li ve svých volných chvílích jen trochu chemikem, budeš dobře znát onen princip, který nachází tak častého uplatnění v laboratoři. Chceme mluvit o zákonu podvojného rozkládání solí; může-li kyselina jedné se zásadou druhé utvořit nerozpustnou nebo nepadno rozpustnou sloučeninu, nastane hned v okamžiku spojení vzájemná výměna.

Smísíme-li filtrované roztoky octanu olovnatého a chromanu draselného, spojí se kyselina chromová s oxidem olovnatým a utvoří nerozpustný chroman, který se okamžitě vysráží v podobě žlutého prášku. Na druhé straně kyselina octová, nasycující oxid draselný, utvoří hygroskopickou sůl, která zůstane rozpuštěna v tekutině,

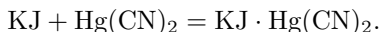

Až dosud žádná nesnáz. Smíchejme však tentokrát roztok jodidu draselného s kyanidem rtuťnatým; poněvadž jód se rtuť tvoří téměř nerozpustný jodid rtuťnatý, plyne z toho, že podle znění výše uvedeného zákona musí ihned nastat výměna. Ale není tomu tak; před našimi zraky dojde ke spontánní bezbarvé krystalizaci v tekutině a na dně nádoby se usadí lehounké hlatě perleťového lesku.

Zakročil tu vyšší zákon; zákon o tvoření podvojných solí; zákon málo užívaný, jehož zkoumání, ostatně zde zcela nemístné, by nás zavedlo příliš daleko do abstraktních záběhů.

¹ Užíváme tu bez rozdílu dvou slov, která se nepatrným odstínem rozlišují „div“ a „zázrak“.

Zkrátka, výměna nenastane; obě soli se sloučí, aby utvořily jen jedinou sůl: kyanid rtuťojododraselný:

V této podvojně soli kyanid rtuťnatý hraje úlohu složité kyseliny a jodid draselný úlohu složité zásady. A stačí malá kapka jakékoli kyseliny, např. dusičné, aby porušila chemickou soudržnost podvojně soli a zahrnala (možno-li tak říci) obě soli, původně smíšené, do oboru působnosti zákona podvojně výměny:

Jodid draselný, náhle okysličen, se spojí s kyselinou dusičnou, k níž má největší přitažlivost (afinitu); jód, nyní volný, působí na rtuť a utvoří s ní nachový jodid, který se srazí na dně zkumavky. Konečně zápach po hořkých mandlích, který se vyvíjí, svědčí o tvorbě kyanovodíku, vznikajícího spojením kyanu s vodíkem kyseliny dusičné.

Tento příklad je význačný; tomu, kdo nezná tvoření složitých solí, se bude zdát pokus jako ohromná anomálie, skutečně nevysvětlitelné porušení zákona o podvojném rozkládání solí.

Takové jsou i zázraky; výjimečné zjevy, které odpírají podříditi se vládě daného zákona, učencům dobře známého, z toho zcela jednoduchého důvodu, že závisejí na vyšším zákoně, který učenci neznají nebo neuznávají.

Není zákon bez výjimky. Kdo by neznal toto přísloví, paradoxní v teorii, avšak velmi správné v praxi? Lidová intuice se skutečně téměř nemylí; formuluje často svá proctví neobratnými, ano i nepřesnými slovy, avšak tato průpovídková a všední frazeologie skrývá často hlubokou a skoro vždy správnou myšlenku.

Každý důležitý objev přivádí do řádu racionálních jevů jakýsi zázrak v očích zpozdlců, který oficiální věda až dosud tvrdošijně popírala, nemohou ho vysvětlit.

„Není tajná věda,“ praví výtečně pan de Saint-Yves, „jsou pouze vědy skryté.“

Jiný příklad, který rovněž náleží do chemie, fyziky a přírodopisu, se bude zdát ještě frapantnější; jde tu o zjev, jehož vznik by univerzitní věda stěží dovedla ospravedlnit.

Je to hmatatelný, zřejmý fakt, jehož pravdivost si může každý bez námahy ověřit. Avšak chceme-li podati jeho vysvětlení, chceme-li ukázati jeho mechanismus, je nezbytně nutné, abychom použili tradiciální vědomosti mistrů esoterní moudrosti.

Hodláme postihnout a pochopit tvůrčí sílu¹ v samém jádru; uvidíme, jak se hmota tvoří před našimi zraky v jasném světle vědeckého zkoumání, a to za podmínek pokusné kontroly, aby každý odpůrce byl ohromen zřejmými důkazy a aby byla paralyzována každá choutka hašteřivosti na jazyku nejzručivějšího zástupce proslulé průpovědky: Nic se neztrácí, nic se netvoří.²

Mluvíte vážně? To by se nedalo věřit vlastním očím...

– Jak je vám libo.

– To je ostatně nemožné!

– Naší odpovědí by mohla být odpověď velikého chemika W. Crookesa, jehož rozhodující a pamětihodné pokusy byly a priori a pod toužebnou záminkou popírány: „Nepravím, že by to bylo možné, tvrdím, že to je.“ S malými výlohami se o tom můžete přesvědčit.

1 kg pečlivě promytého sirného květu, několik litrů destilované vody, několik gramů řeřichového semene vám o tom poskytnou nezvratný důkaz; tyto málo kabalistické předměty se nám hodí v čase potřeby za rozhodný argument k umlčení nejzatvrzelejších pozitivistů našeho západního světa. Rozvažte si to však dobře, taková čest není bez nebezpečí; jakkoli poctivě experimentujete, budou vás pokládat za eskamotéra...

Nasypte sirný květ³ do menšího pařeniště, nasejte do něho semena a zalévejte výhradně destilovanou vodou; semena zanedlouho vzklíčí, lodyhy porostou a brzo budete moci slavit své první žně řeřichy. Když vám jistý počet za sebou jdoucích sklizní poskytne hojnost stonků a listů, vše spalte; tak snadno obdržíte jisté množství pevných solí, které o mnoho převyšují váhu zasetých semen. Jaké bude vaše překvapení, když, podrobivše tento rostlinný popel chemickému rozboru, tu nalaznete v normálních proporcích draslík, hliník, vápník, oxidy železa a manganu, jednak sloučené s kyselinou uhličitou, sírovou a fosforeč-

¹ Dobrý kněz, před nímž jsme provedli tento pokus, zvolal v návalu naivní veselosti: – „Tomu se říká dopadnout milého Pána Boha při skutku.“ Tento výkřik se nám zdá být krásný v jeho triviálnosti a hodný zaznamenání.

² „Nic se neztrácí, nic se netvoří – –“ Tato průpověď není nesprávná je-li užitá výlučně na hmotu smysly postižitelnou: „*Ex nihilo nihil*,“ říkali staří mudrci a měli pravdu; nicota neplodí nic. To znamená, že každá bytost má původ v reálném, pozitivním principu a nikoli v abstraktním. Stvořit neznamená učinit něco z ničeho. *Ex nihilo nihil*.

Absolutní kosmická substance věčně plodí pomíjející hmotu. Tato podléhá nekonečným proměnám až do dne, kdy přejde zase do svého esenciálního základu, kdy se fyzická hmota stane opět nadsmyslovou stejnorodou substancí.

V tomto smyslu, který však moderní věda neuznává, je sporný axiom udržitelný.

³ Pokus by se také zdařil, kdybychom nahradili síru oxidem olovnatým, křemíkem nebo jakoukoli jinou prvotinou, neúčinnou a ve vodě nerozpustnou substancí.

nou, jednak ve stavu volném! Tudíž, pomineme-li látky prchavé nebo rozložitelné, vypařené při spalování, shledáme tu přítomnost dost velkého množství látek, pokládaných za jednoduché – kovů i nekovů – přesně týchž, které nalezneme v popelu obyčejné řěřichy,¹ vyrostlé na poli a pod širým nebem, kořenící na dně řeky nebo zřídla.

Přítomnost kyslíku a uhlíku se vysvětluje již sama sebou; kořeny nasycené destilovanou vodou asimilovaly kyslík; listy vdechovaly ze vzduchu kyselinu uhličitou a podržely uhlík. To je zcela jednoduché. – Avšak co křemík? Síra i destilovaná voda ho neobsahují.

Byla by snad atmosféra nositelem tohoto nekovu? To je velmi nepravděpodobné; nehledě k prachu, který se nedá asimilovat, a k dešťové vodě, jejíž dost známé chemické složení vylučuje přítomnost křemíku, vzduch může být nositelem téměř jenom plynu a není mi známo, že by křemík tvořil plynné sloučeniny, leda s fluorem; fluorid křemičitý je plyn. Avšak nejen to, že příroda není bohatá na reakční ohniska, schopná jej vytvořit, nýbrž i on sám je velmi žravý, ničící rostlinné tkáně, a rostlina by s jeho výpary vdechovala smrt. Se stejným neúspěchem bychom dokazovali přítomnost plynných sloučenin síry a fosforu ve vzduchu; nicméně není to fyzicky a priori nemožné.

Avšak to, co se zdá jako nevděčná a těžko připustitelná hypotéza, pokud jde o tři nekovy, síru, fosfor a křemík, stává se za dnešního stavu chemie domněnkou přímo absurdní, je-li třeba vysvětlit přítomnost jiných prvků, jako železa, manganu, vápníku a hliníku v popelu řěřichy, neboť ony netvoří za obyčejné teploty žádnou plynnou nebo prchavou sloučeninu.

– Budiž, avšak semena je obsahují.

– Přál jsem si a očekával jsem tuto námitku... Řekl jsem, že váha popela, získaného spálením stonků a listů, o mnoho převyšuje váhu semen, zasetých do sirného květu. Zaseli jste 5 gramů řěřichových semen. Dobře; spalte 5 gramů týchž semen a popel analyzujte kvalitativně i kvantitativně; naleznete-li v něm jen stopy týchž jednoduchých látek, bude jejich váha rovna váze oněch prvků, které nám poskytují zbytky, pozůstalé po spálení stonků a listů, požatých několikrát za sebou za stejných poměrů? Nikoli. . .

Nuže, zde stojíme před dilematem: Buď se tyto nekovy a kovy utvořily nevysvětlitelným způsobem, řekněme přímo, byly stvořeny před našimi zraky, což věda považuje za nemožné, nebo jste spíše byli přive-

¹ Učenci Schrader, Greef a Braconnot ověřili toto faktum a potvrzují je. Tento pokus není naším výmyslem; spokojujeme se tím, že jej komentujeme. (Viz velmi pozoruhodnou Chaubardovu knihu: *L'Univers expliqué par la Révélation*, Paříž, 1831, str. 301).

deni k uznání onoho fenoménu, který jste v díle alchymistů pokládali za nejabsurdnější, fenoménu podstatného rozmnožení hmot podléhajících zákonům měrné váhy.¹

Mrzelo by nás, kdyby bylo špatně rozuměno našemu osobnímu mínění; to by se nás bolestně dotýkalo.

Nikdo nejeví pro moderní vědu tak upřímný a v jistém ohledu i nadšený obdiv jako my, a jestliže se nám její indukční metody zdají někdy nedostatečné a jestliže to, co ona veřejnosti hlásá, svědčí v našich očích o šílené, se zločinem hraničící² lehkovážnosti, je nám věda nicméně jednou z nejvznešenějších bohyní duchovního světa.

Neúnavná a moudrá badatelka ve sféře pozitivní, jejíž hranice si sama vyznačila a kde je žádná překážka nedovedla znepokojit, kde žádná moc nebyla s to spoutat její vzlet. Otvíralo se před ní dvojí nekonečno. Ani jiskřící hlubiny říše hvězd, ani neproniknutelná a děsivá tajemství, v němž se halí vesmíry organických atomů kolotající ve vodní kapce, nezastrašily její snazivost; hvězdu za hvězdou, atom za atomem se odvažovala tohoto dvojího výboje. Každodenně se pyšní novým vítězstvím; neúnavně posunuje tímto dvojím směrem hranici *neznáma*.

Avšak, opakuji, ve všem, co náleží do jejího přísně pozitivního oboru, se prohlašuje za nepříslušnou. Jedině fakta ji zajímají, hromadic je, aniž by je rozlišovala, ba někdy, aniž by je přesně určila; věrna své analytické metodě, přepřlňuje sýpky lidské paměti míchanými snopy svých žní. Avšak nikdy nedochází k pravé syntéze, neboť k té můžeme dostoupit jenom tehdy, pronikneme-li za smyslové, půjdeme-li dále nežli fakta.

Tento archanděl současného světa nemá křídla. Kolos nepřemožitelný jako Anteus, dotýká-li se země nohama, ta tam je však její zázračná síla, její pronikavá inteligence a její intuitivní moudrost, pozvedne-li se jen několik stop nad zem. Na tomto éterickém bojišti ví odpůrce, že je již předem přemožena; marně se vzpírá, umdlévajíc téměř bez ducha v nerovném boji, poněvadž nemohla načerpat energii v mateřském klínu bohyně Déméter. – Moderní věda, sestra Anteova, dítě země jako on, očekává svého vykupitele, druhého otce, z něhož se má znova zrodit jako dítě nebes.

¹ O rozmnožení „kamene mudrců“ viz Raymonda Lulla, Flamela a ostatní alchymisty. Khunrath v díle *Amphitheatrum sapientiae aeternae* (str. 206) mluví o této věci právě tak jasně jako přesně.

² Jde-li o metafyzické teorie, připouštíme veškerou volnost; tím spíše, že je snadné nic nezatajit přátelům moudrosti, kdežto profánním zůstane vše nepochopitelné. Avšak jakmile jde o to, aby se prozradila komukoliv často tak jednoduchá příprava strašlivých přípravků (nitroglycerinu, kyseliny kyanovodíkové, jodidu draselného, ptomainů, kultur mikrobů atd.), tu ona pověstná „vědecká poctivost“ je podle našeho názoru jenom zvatlavostí a ničím jiným.

Pokud se týká pozitivního badání, nemá sobě rovnou; je jinými slovy neomylná. Náhle však vidíme, že je raněna nemohoucností, stojí-li před problémem řádu čistě nadmyslového, ba někdy, jak vidíme, postavena před takový smíšený problém (jako je tvoření hmoty v jiných abnormálních případech organického vzrůstu u zvířat i rostlin), odmlčuje se nebo tlachá.

Kde však nalezneme pravděpodobné ospravedlnění fenoménu zázračné vegetace, když nás *Akademie věd* nechává marně bušit na bránu? Snad budeme šťastnější, promluvíme-li na prahu skrovného příbytku s vykřičeným rabínem, který je pryč zběhlý v čarodějství, nebo starým kanovníkem, který je plachý a zřídkka vychází z domu a kterého všeobecně považují za dokonalého šilence.¹ Stejná starost uzavírá onoho izraelitu a tohoto křesťana do samoty plné námahy; totéž prokletí obklopuje oba postupnou opuštěností. Jeden je obáván, druhý budí útrpnost. Dobří lidé se vyhýbají oběma; avšak jeden i druhý se z toho těší; žijíce v lepším světě, zapomněli na hořkost tohoto světa. Pronásledování sobě rovnými i svými hierarchickými představenými, mlčeli – až vykřiklo jejich potlačované svědomí, zapomínali – až se vzepřela jejich opovrženost.

Ať se zeptáme onoho semity či onoho křesťana, bude nám potvrzena táž nauka v téměř identické řeči. A živoucí esoterismus antické židovsko-křesťanské tradice nám odpoví jejich ústy: „Ano, vzrůst rostliny za podmínek izolace, o nichž mluvíte, je fakt pro pozitivistickou vědu tajemný, skutečnost pro filosofy, zastávající věčnost hmoty, nikdy nevysvětlitelná; stojíme tu před převáděním schopnosti v čin; zkrátka před stvořením.“

Tak by nám odpověděl starý kabalista – ať kanovník či rabín – který by k podepření své téze neopomenul dovolat se oné tajné nauky, která se přenáší z adepta na adepta až do našich dnů výlučně ústní cestou. A to, co by nám vykládalo živé slovo všeobecnými výrazy a snad pod záminkou odpřísáhnuté mlčenlivosti, zde čtenář nalezne vypsané a nezamlčené.

Mluvili jsme o stvoření. Střezme se přikládat tomuto slovu iracionální smysl, tak drahý theologům minulého věku. Se zasvěcenci starého světa a filosofy nového světa opakujeme ještě jednou: *Ex nihilo nihil, nicota neplodí nic.*

I byli jsme nemálo překvapeni, obdrževše najednou tolik návštěv,

¹ Načrtnuvše tyto dva typy adepta, dost obecné a význačné v pantheonu okultních věd, naprosto odmítáme úmysl portrétovat některou ze současných osobností. Tato opatrnost se nám zdála zbytečná tehdy, když *Lotos* r. 1888 poprvé uveřejnil tyto řádky.

ba i poloprosebných dopisů... Neznámé podpisy a tváře lidí, kteří mají zálibu ve fantastických postavách, se namáhaly, aby přes všechny naše energické protesty na nás vylákaly imaginární jméno a adresu starého kanovníka a tajemného rabína! Byla to, jak si můžete myslet, marná ná-maha, i při našem nejlepším úmyslu. Bude tato poznámka s to konečně (silně o tom pochybuje) přivést k rozumu ony vznešené zevlouny, kteří, obviňující naši domnělou diskretnost, nás dosud obléhají v naší poslední záštitě?

V prvním verši své kosmogonie vyjadřuje Mojžíš hieroglyficky pravý význam slova stvořit:

בְּרָאֵשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים

B^e réšith bárá Elóhím (na počátku stvořil Bůh) – *in principio creavit Deus deorum*... Slovo בְּרָא¹ (bara-creavit), otevřené pomocí Šalamounových klíčů, ukazuje tento esoterní smysl: „Otcovství (ב) činného pohybu tvořitele (ר), potenciální existence tisíců schopností (ס).“ To znamená: Vznik vnitřního pohybu, který způsobuje přechod od absurdního principu k základní podstatě, která je zase schopna dělivého rozmnožení v rození individuí.

Všecky bytosti se tedy tvoří v řadě postupných výronů:

1. Plodné vyzářování *slova* se stanoví v principech; to je první etapa.
2. Z principu přecházejí do všeobecného jsoucna, rozdužené i rozdužující; druhá etapa.
3. A právě v tomto stupni realizace, došedší k tomuto střednímu členu² mezi původem a existencí, se bytost individualizuje ve střediskách potenciální činnosti; to je zárodečné bytí, třetí etapa.

K doplnění těchto okultních pouček, tak delikátních k pochopení, nám zbývá precizovat mateřskou úlohu života v této původové souvislosti virtuálních bytostí. Pokračujeme.

¹ Slovo בְּרָא je v minulém čase. Generalizováno a převedeno do infinitivu zní בְּרֹא. Mezi ר a ס bylo vsunuto vav ĩ s tečkou nahore, znak obratitelný k svému pólu světa, což nám dává sice též význam, avšak zevšeobecněný a nepodléhající žádnému časovému měřítku, stavší se věčnou abstrakcí.

² Nezapomínejme, že zde na zemi podléháme zákonu pádu. Pod tímto šálivým zorným úhlem se nám veliký materiální klam jeví jako skutečnost, kdežto k podstatné skutečnosti dospíváme pouze úsilím své inteligence. To je převrácený pořad věcí. Podstaty se jeví být prostředním článkem pouze z našeho pozemského hlediska; s tohoto hlediska jsou jenom schopnostmi bytí (či spíše existování). V prvotním řádu, před pádem, jsou tyto podstaty skutečností a věci fyzické jsou jenom klam.

Tedy při šíření tvůrčího *slova* si lze myslet životní sílu (která je s ním nerozlučně spojena) jen jako univerzální, a máme-li odvahu to říci, bez partikulárního určení.

Avšak za tím účelem, aby oživila a dynamizovala principy bytosti, si životní síla ukládá první odlučování (dělení na částice).

Pojímá za cožte tyto principy či typy a z tohoto spojení se zrodily podstaty.

Aby pak zase oživila bytosti v podstatách (čili v hromadných specifikovaných mocnostech), podstupuje životní síla druhé odlučování.

Tyto hromadné mocnosti rozdruženého života (čili podstaty), rozloživše se na nekonečné množství zárodků, tvoří ona střediska potenciální činnosti, o níž jsme již mluvili; to je třetí odlučování.

V každém z těchto středisek se tedy manifestuje více méně určité, více méně pudové *já*, zdokonalitelné svým způsobem, avšak ještě nevědomé; toto Já je individuálním potvrzením každého zárodku a jeho duší v odloučeném životě.¹

Není třeba říkat, že tyto nauky neobsahují nic, co by odporovalo tradičnímu teorii evoluce. Vypočítáváme-li stádia tvůrčí involuce, neučíme proto snad, že každá bytost, která se inkarnuje, je právě všechny proběhla. Nesmýšlíme tak jako první křesťanští theologové, že totiž v říši lidstva např. „Bůh tvoří duše v okamžiku tělesného početí.“

Připomínáme tu, že je žebřík sestupného života jako je žebřík vzešupného života a že hierarchický řád podle příček tohoto posledně jmenovaného rozvrhuje formy různých druhů (rodů), a dokládáme, že po těchto příčkách stoupají a tyto formy po řadě na sebe berou individuální monady vystupující, řídící se univerzálním zákonem metempsychózy.

I samy rasy se přetvořují a evolvují jako individuální monady, které jsou jejich příslušníky. Jsou to dva zcela různé způsoby vykoupění.² Je dokonce i třetí způsob, který se podobá prvnímu a druhému, což podrobně poznáme v třetí knize, v *Problému zla*.

Když se osvícená inteligence přiblíží k těmto nevyzpytatelnostem, zdá se jí, že vidí Ezechiellovo vidění. Univerzální soukolí životů je za-

¹ Je prospěšné, podotkneme-li k poučení již pokročilých žáků, že za stavu rajského se dala veškerá tvorba *intus et intra* (uvnitř a zevnitř), takže každý kmenný činitel (člen) se rodil k individuálnímu životu v mateřském lůně Adamy (prvku stejnorodého s Adamovou substancí), aniž by se vzdal života hromadného, aniž by vybočil z mystického rámce veliké *jednoty*. Po pádu se provádí tato tvorba *extra foris* que (zevně a zvenčí), vně jednotného lůna.

² Dost dobře by se daly charakterizovat tyto dva způsoby triviálním rčením: Individua mohou pokračovat na dráze postupného (progresivního) života, buď krácejice vlastní cestou, nebo nechávajice se vléci množstvím sobě podobných.

jisté symbolizováno oním strašlivým souborem hvězdných kol, z nichž jedna se otáčejí v druhých; nekonečná spletnost podrobností se spojuje v jednoduchou a velkolepou jednotu celého kosmu.

Výše jsme neměli co činit s problémem evoluce, který nelze odloučit od hádanky posloupných existencí.

Naše komentování slova „stvoření“ nám vykazalo jiné hledisko; měli jsme v úmyslu načrtnout mechanismus involuce, který působí na astrální či hyperfyzické úrovni.

Zde je animická a biologická geneze,¹ geneze nadsmyslného řádu. Je třeba poznamenat, že geneze smyslového řádu je od ní zcela odlišná a že jeví na fyzické úrovni zcela opačný směr? – Zárodek je průsečíkem dvou přímek (kolmé-činné a vodorovné-trpné); to je pouto, jež spojuje hmotu s životní silou, svět smyslový se světem hyperfyzickým; to je organická buňka, v níž je vězněna vitální duše; to je zkratka mrtvá molekula, která se oživuje a zachvívá, mikroskopická svatyně, tabernakl lásky, kde se slaví a dokonává miliónkrát za vteřinu oživující sňatek země s nebem.

Zkouáme-li zárodek² ve zjevech jeho tvoření a jeho vzrůstu, předpokládáme patrně, že má všechny podmínky možného, ano i příznivého vývoje, neboť vitální duše, v níž dřímá latentní duch, se vtěluje do toho prostředí, které je nejlépe připraveno k jejímu přijetí. A jestliže prvotně, když ještě nebyla organizovaná hmota, životní duše nezbytně musely oplodnit mrtvou hmotu, aby vytvořily buňku, nebylo by to již možné za našich dnů, kdy tyto činné energie obracejí svůj zárodečný pohyb raději k buňkám, které náležejí bytosti téže rasy.³

To je zákon *filiace* (původové spojitosti) jak u zvířat, tak u rostlin; úmyslné pomíjíme teoreticky odůvodněný výklad, který by nás odvrátil od hlavního předmětu a vyvedl z rámce této předmluvy.

Tedy, jsou-li dány tyto podmínky možné formace – například u rostliny – pak duše, jakmile individualizovala molekulu, kterou oživuje a oplodňuje, je poslušna svého pudu sebezachování, kupíc okolo ústřední buňky jiné buňky, jejichž seskupení tvoří jakýsi ochranný obal; v tomto stavu tvoří takto obrněný zárodek zrno, které se snaží oddělit od mateřské rostliny. – A přijde den, kdy toto zrno, zralé k individualní existenci, spatří, jak se trhá poslední pouto, které, pojíc je k mateřskému stonku, činilo je dosud den ode dne menší měrou účastným hromadného života rostliny.

¹ Vždy s výhradou výše vysloveného omezení (poznámky na str. 33 a 34)

² Rostlinný nebo živočišný.

³ Nezapomínejme, že tyto životní duše, jsouce specializovány, patří nezbytně ke zvláštní rase.

(Pomíjíme při tom všem technické a místní podrobnosti; pomíjíme i popis fází vzrůstu – měnících se od druhu k druhu – abychom načrtli jen podstatné schéma zárodečné tvorby. První botanika, která se nahodí, nahradí plně to, co by tyto úmyslné syntetické řádky mohly podat, a co by neuspokojilo úzkostlivé lidi a dokonce podráždilo milovníky přesné a důkladné analýzy. – Prosíme čtenáře, aby nezapomínal, že neběží o nic jiného, než o několik zcela všeobecných dat z okultní biologie, jež se náhodou dotýkají předmětu této předmluvy.)

Co si vůbec máme myslet o této neznámé síle, která, vyvolivši si bydliště v organické buňce, přitahuje, seskupuje a asimiluje sousední atomy, aby si z nich utvořila obranné tělo? Neboť – věc skutečně hodna naší pozornosti – není to oplodněná rostlina, která koncentruje vitalitu v jediném bodě, aby utvořila semeno, uchovávací její druh;¹ je to životní zárodek budoucího zrna (potenciální energie, uložená ovšem v organické půdě, ba přizpůsobená jejímu přijetí),² je to zárodek – tajuplný a neviditelný magnet – který k svému prospěchu soustřeďuje látky, které potřebuje, rozlišuje je, sbírá a přizpůsobuje si je, aby se sám přetvořil v dokonalé semeno.

Podobně je tomu u zvířete; matka nepřivádí k oplodněnému vajíčku látky potřebné k utváření jeho obranného těla, nýbrž vajíčko³ je samo přitahuje.

Právě tak tomu je u nádorů, rakovinných a jiných, podobné povahy; ony se samy tvoří ve vhodných prostředích, v nichž pak řadí; jejich materiální vývoj je činný a nikoli trpný.

Rostlinné nebo živočišné zárodky, zrno, foetus a polyp ve stadiu tvorby se utvářejí samy podle pudové, jim vrozené vůle, působivé síly – která se snaží realizovat se činem – vypůjčující se ze svého okolí látky k této realizaci nezbytné.

¹ Zajisté jeví se harmonická vzájemnost v podivuhodně souhlasných funkcích bytosti, která chce zachovat svou rasu, a zárodku, který chce vzklíčit; avšak činná, a, abych tak řekl, promyšlená práce (výběr asimilace, rozvržení látek) je dílem tohoto poslednějšího.

² Aneb, přesněji řečeno, v semeníku, jehož zárodky oplodnil pyl. – V každém vajíčku tedy můžeme vidět (po oplození) mikroskopickou svatyni, o níž jsme mluvili; pou- to, které váže hmotu k životu, průsečík dvou čar, kolmé-činné a vodorovné-trpné, symbolu dvou doplňujících se tvoreb, nadsmyslné a hmotné.

³ Oplozeným vejcem zde rozumíme tupou a pudovou vůli, která v něm sídlí, jako jsme zárodkem rozuměli analogickou, působící sílu, jiskru rozdušeného života, která oživuje tento zárodek.

To vše je snadno srozumitelné. Pečujeme při každé věci o to, aby byla mnoha lidem pochopitelná, vyhýbáme se co nejvíce terminologii, obvyklé u naturalistů. Bylo by velmi snadné způsobit nám mnohou slovní pútku, tím spíše proto, že přesnost našeho slovníku jeví zajisté mnohé stopy po vulgarizační snaze.

Duši hromadného (kolektivního) života, všeobecně rozdělenou mezi bytosti tří přírodních říší,¹ nazývá Mojžíš: נֶפֶשׁ הַחַיָּה *nefeš ha-chaiyah*,² pokud se na ni dívá jako na stejnorodou podstatu; a *ionou* יוֹנוֹ onu plodivou, rozpínavou, tvárnou schopnost, nebo biogenický dech přírody, který je způsobilý rozdužit se nejprve v generických podstatách (bytnostech) a pak se individualizovat v nespočetných činitelích, aby tak vytvořily ony potenciálnosti spodoby a fyzické samotvorby, jež jsou živoucí jiskrou a pudovou vůlí všech tvorů, organicky se vyvíjejících na fyzické úrovni.

Avšak podle jakého vzoru, podle jaké šablony vytváří tato životní a oživující jiskra tělo, jí přiměřené? To (jak jsme již viděli) závisí na spirituálním vzoru, totiž principu, který, modeluje život univerzální, determinoval (určil) jej v té nebo oné odloučené bytosti rozduženého bytí.

Tyto principy jsou čisté formy, věčné a předem stanovené vzory každého druhu. Ony právě – nemůžeme u toho příliš dlouho prodlévat – odlučují a utvářejí univerzální oživující sílu (*jona*). Z prvního spojení základního principu a jony se tedy rodí neporušitelná bytost každého druhu. Tato bytost či schopnost hromadného bytí plodí konečně množství účinných, pudových individuí, jimž bude dáno, aby si volila a kolem sebe seskupila na podkladě své astrální formy všechny látky, které potřebuje, aby se mohla objektivně realizovat zde na zemi. Tyto základní

¹ Rovněž i nerosty mají vitalitu, ba i latentní duši; krystalizace je zjev tak osudové pudový jako vzrůst u rostlin. O nerostném životě jsme pomlčeli jediné vzhledem k již velkému rozsahu této předmluvy. Minerální biologie by vyžadovala velmi obsírné hermetické komentáře; museli jsme tedy upustit od tohoto závažného problému, o němž zajisté ve vhodné chvíli pojednáme ještě jinde. Jen několik slov o té věci. Pravíme, že činné energie, okolo nichž se seskupují látky potřebné k formaci těles, existují stejně u bytostí všech tří říší. Nicméně je třeba poznamenat, že v nerostné a rostlinné říši nejsou tyto energie svobodné ani opravdu volné, nýbrž podléhají mocnému osudu; kdežto v říši živočišné se již manifestuje (ačkoliv jen velmi slabě!) odlesk vlastní vůle ve výrazu, který není vždycky výrazem osudu. Konečně říše lidská (kterou bychom chtěli zařadit jako čtvrtou vedle tří uvedených), je jenom zčásti podrobena osudové mocnosti. Účinné energie lidského pokolení jsou ve značné míře svobodné; mají vlastní vůli, která, ačkoliv je ještě nevědomá, jeví jistou originalitu, jež odlišuje jednu osobnost od druhé. Lidské duše si tvoří fyzický obal dle svého individualního obrazu. Osud je váže pouze tím, že je podrobuje všeobecným formám rasy. I sama prozřetelnost může mít vliv na vývoj lidského foetu plodu, a to je velikým tajemstvím.

² Kabaalisté nazývají tímto jménem נֶפֶשׁ (*nefeš*) i tělo astrální na rozdíl od slova רוּחַ (*ruach*), duše, a slova נְשָׁמָה (*nešama*), duch či inteligence. Avšak hierogram, který utvořil Mojžíš stažením kořenů שֵׁן-פֶה-רַח, vyjadřuje v Písmě syntézu těchto tří schopností: pudovou, duševní, a myšlenkovou; רַח vyjadřuje plodící část duše, פֶה část plazenou, שֵׁן část přirozenou. (Fabre d'Olivet, *Langue hébr. rest.*, dil II., str. 52.)

typy, principy rozduřovače ras, nazývají jimi kabalisté *obrazy*, slovo, jehož výklad se později změnil.¹

Ať si myslíme o těchto vzorech ras cokoli, jsou to skutečné obrazy, ideální šablony, podle nichž se určují a modelují individuální příslušníci ras.

Zopakujeme stručně ještě jednou: Typ čili obraz aktivní síla rozduřovací – proniká a zúrodňuje univerzální hyperfyzický život neboli *jonu* – sílu trpnou. Rozduřené bytnosti, které vycházejí z tohoto sňatku, plodí účinné zárodky, tj. individua determinovaná v podstatách bytí.

To jsou hlavní stádia okultní a vitální tvorby zárodků, zcela rozdílná, ještě jednou zdůrazňujeme, od zjevné či hmotné tvorby semen. Je nezbytně třeba, abychom, chceme-li předejít nejžalostnějším zmatkům a nejměšnějším nedorozuměním, stále měli na mysli základní rozdíl, který se naskýtá mezi principy nadmyslného řádu a počátky řádu smyslového. To jsou dva opačné a doplňující se zdroje smíšené existence; jeden, experimentálně dokazatelný, patří k vědám pozitivním, druhý je znám pouze z mystické zkušenosti a z esoterních indukcí a podle mínění mnohých současných doktorů dokonce ani neexistuje. Abychom skončili tento dlouhý a abstraktní výklad o principech, který nás přirozeně přivede k našemu východisku, totiž ke zkoumání zjevu, pozorovaného kdysi učeným Schraderem, Greefem a Braconnotem – zbývá nám povědět něco o rostlinách vůbec.

Naznačili jsme, jak zárodek, individuální energie v podstatě bytí, vykonal již první práci samotvorby, aby se určil jako zrno, a z toho důvodu se oddělil od mateřské rostliny; to je počáteční etapa jeho hmotného vývoje. V tom je nutno spatřovat prvotní přízpůsobení a takřka upevnění jiskry jednotlivě uváděného života v obranném těle; nebo, chceme-li, její uzavření v ochranném pouzdru.

Nicméně v tomto stavu je semeno ještě jenom embryonálním rostlinným individuem, které není schopno, aby se vyvinulo bez jistých podmínek, nezbytných k jeho vegetativní evoluci, jejíž požadavky jsou všem rostlinám společné. Potřebuje:

1. Vrstvy pórovité hmoty, v níž by zapustilo kořeny,²

¹ Podle modernějších kabalistů je typ (imago), sestupující z nebe v okamžiku početí, prosáknut individuálním charakterem. Nazývají jej הַיְחִידוּת *jehidou* či principem individuality a patříují v něm rozeznávací stopu božské pečeti na každém pozemském jedinci. Jehida nové školy מִלְכָּם (celkem Moše Cordovera) by se rovnala celkem individuální emanací principu, nazývaného dříve obraz (imago). Smysl tedy není pozitivně změněn.

² To jest *conditio sine qua non* pouze pro valnou většinu druhů. Některé mořské nebo bahenní rostliny se rodí, rostou a umírají ve vodě, aniž by kdy přirostly svými kořeny k půdě.